

مدارس فردا

معیارها و دیدگاه‌ها

راجر کرامبی وایت

ترجمه

حسین نیر

دفتر پژوهش‌های فرهنگی

دفتر پژوهشهای فرهنگی

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، نبش کوچه یگانه، شماره ۲۱۵
 کد پستی: ۱۵۸۴۷۳۶۹۱۳
 صندوق پستی: ۴۶۹۱ - ۱۵۸۷۵
 تلفن: ۸۸۱۱۵۶۱، ۸۳۰۲۴۸۲، ۸۸۲۱۳۶۴
 دورنگار: ۸۳۰۲۴۸۵
 پست الکترونیکی: crb@iranculturestudies.com
 نشانی در اینترنت: www.iranculturestudies.com

مراکز اصلی پخش و فروش:

- تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نبش خیابان شهید وحید نظری، شماره ۳۸
 تلفن: ۶۴۱۷۵۳۲ دورنگار: ۶۹۵۰۱۴۶
- تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، نبش کوچه یگانه، شماره ۲۱۵

«مدارس فردا: معیارها و دیدگاهها»

«راجر کرامبی وایت» ترجمه حسین نیر

The School of Tomorrow: values and vision

* Roger Crombie White * 2000

Translated into Persian by Hossain Nayyer

«ویراستار: منصور کیایی»

- طراح جلد: امین نصر
- نمونه خوان: معصومه مصدري
- صفحه آرا و حروفنگار: سمیه تیمی
- لیتوگرافی: مردمک
- چاپ: ذیل
- شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
- چاپ اول: ۱۳۸۴
- همه حقوق محفوظ است. هرگونه تقلید و استفاده از این اثر به هر شکل بدون اجازه کتبی دفتر پژوهشهای فرهنگی ممنوع است.

ISBN: 964-379-003-7

شابک: ۹۶۴-۳۷۹-۰۰۳-۷

White, Roger Crombie

وایت، راجر کرامبی، ۱۹۴۹ - م.

مدارس فردا: معیارها و دیدگاهها / اثر راجر کرامبی وایت؛ ترجمه حسین نیر -

تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۸۴.

۲۸۸ ص. - (فرهنگ و آموزش؛ ۵)

ISBN: 964-379-003-7

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

The School of Tomorrow: values and vision

عنوان اصلی:

۱. آموزش متوسطه - انگلستان. ۲. مدرسه های متوسطه - انگلستان. ۳. شاگردان

دبیرستان - انگلستان - مصاحبه ها. الف. نیر، حسین - ۱۳۲۶، مترجم. ب. عنوان.

۲۷۳/۴۱

LA۶۳۵ / ۲۴ و

۴۱۴۱۸ - ۸۲ م

کتابخانه ملی ایران

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار مترجم
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل ۱. متن
۲۹	فصل ۲. نظرات نوجوانان دربارهٔ مدرسه
۵۵	فصل ۳. مقایسه با نسل‌های گذشته
۷۷	فصل ۴. گذشته و حال: نظرات دانش‌آموزان سال آخر دبیرستان
۱۰۱	فصل ۵. نگاه به آینده: پیشنهادهایی از سوی پیش‌دانشگاهیان
۱۲۳	فصل ۶. راه‌های پیش‌رو: بعضی از دیدگاه‌های مورد توجه
۱۴۳	فصل ۷. مصاحبه با دیوید بلانکت عضو پارلمان
۱۵۵	فصل ۸. مصاحبه با پرفسور تیم بریگ‌هاوس
۱۶۹	فصل ۹. مصاحبه با آنیتا هیام او بی‌ای
۱۸۵	فصل ۱۰. مصاحبه با پرفسور ریچارد پرینگ
۱۹۹	فصل ۱۱. مصاحبه با دکتر نیک تیت
۲۱۱	فصل ۱۲. مصاحبه با پرفسور تد راگ
۲۲۵	فصل ۱۳. ارزش‌ها و چشم‌انداز: عدالت اجتماعی
۲۴۱	فصل ۱۴. چشم‌اندازهای مربوط به دانمارک: نظرات دانش‌آموزان سال آخر دبیرستان
۲۶۵	فصل ۱۵. مصاحبه با مارگرت وستاگر
۲۷۷	نتیجه‌گیری
۲۸۳	کتابنامه

تقدیم به همه دست‌اندرکاران آموزش و پرورش
به‌ویژه همسرم زهرا صفی‌یاری

پیش‌گفتار مترجم

این کتاب در واقع یک گزارش تحقیقی تمام‌عیار در مورد نظام آموزش و پرورش در انگلستان است. پژوهشگر پس از بررسی گذشته و حال به نتیجه‌گیری و اظهار نظر درباره نیازهای آینده (قرن ۲۱) و ارائه پیشنهاد برای انجام اقدامات و اصلاحات لازم می‌پردازد. طیف منابع اطلاعاتی شامل همه کسانی است که به نوعی دست‌اندرکار یا مرتبط با دانش‌آموزان و امر آموزش‌اند.

پژوهشگران نامی عرصه تعلیم و تربیت و افراد سرشناسی مثل دیوید بلانکت عضو پارلمان، پرفسور تیم بریگ‌هاوس، آنتا هیام، ریچارد پرینگ، دکتر نیک تیت، پرفسور تد راگ در مقام مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده، پدر و مادر دانش‌آموز، به نظرات جوانان پاسخ داده، ایده‌ها و باورهای خودشان را به عنوان عوامل مؤثر در نظام آموزش و پرورش مطرح ساخته‌اند.

مؤلف پس از انجام مقایسه‌های لازم بین انگلستان و دانمارک، با نقل قول‌هایی از مارگرت وستاگر، وزیر آموزش و پرورش آن کشور، مجموعه را تأمل‌برانگیز و جالب می‌سازد. پرسش کلیدی و مطرح‌کردنی از طرف خوانندگان ایرانی این کتاب می‌تواند این باشد که نظام آموزش و پرورش یک کشور صنعتی پیشرفته اروپایی (انگلستان / دانمارک) تا چه حد و از چه جنبه‌هایی با وضعیت ما قابل قیاس و انطباق است و یا می‌تواند به عنوان الگویی پذیرفتنی تأثیرگذار باشد؟

شاید در پاسخ بتوان گفت که: در برخی موارد قیاس‌ها مع الفارق است، مثلاً طبق آمارهای موجود و اظهارات مسئولان آموزش و پرورش هنوز در کشور ما، به علت کمبود فضاهای آموزشی، کلاس‌های چندنوبتی، تراکم با چهل دانش‌آموز و گاه بیش‌تر، مدارس و کلاس‌های دایر در فضای باز یا کپر بسیار است؛ هم‌چنین به علت کمی بودجه، بسیاری از دبیرستان‌ها فاقد تجهیزات و ابزار آزمایشگاهی لازم هستند. واقعیت این است که علی‌رغم تفاوت‌ها و تباین‌های آشکار و وجود فواصل به اصطلاح چندصدساله، نکات، ارزش‌ها و شاخص‌های زیادی هست که جنبه‌ای عام دارد و احتمالاً جهان‌شمول است و رسیدن به آنها یک اصل به شمار می‌رود.

- چیزهایی که می‌تواند مورد توجه سایر ملل از جمله کشور ما باشد این است که:
 - مدرسه نه فقط محل آموزش درس، که محل کسب اعتماد به نفس، یادگیری بسیاری از مسئله‌ها و مهارت‌های اجتماعی، ایجاد روابط اجتماعی و تجربه است.
 - این‌که تدریس نباید خشک و خسته‌کننده یا صرفاً شفاهی باشد؛ باید رابطه بین معلم و شاگرد دوستانه باشد.
 - درس‌هایی مثل تاریخ و جغرافیا با بازی‌های نمایشی همراه باشد.
 - این‌که لازم است که هر کودک در سنین کودکی بازی‌ها و تفریحات مناسبی داشته باشد و قبل از ۷ سالگی و ورود به دبستان از طریق مدارس آمادگی مرحله‌ای از اجتماعی شدن و آشنایی با افرادی غیر از والدین و خانواده را فراگیرد.
 - این‌که داشتن دوست امر مهمی برای دانش‌آموز - دبستانی و دبیرستانی - است.
 - این‌که دانش‌آموز دوست دارد جدی گرفته شود و یا از استقلال در حدی منطقی برخوردار باشد.
 - این‌که دانش‌آموز را به نوعی در تصمیم‌گیری‌هایی که برای او و در مورد اوست شرکت دهیم و نظر او را جویا شویم.

دربارهٔ معلمان

چه خوب است که سختی و اهمیت کار معلم در نظر گرفته شود؛ از نظر معیشتی تأمین شود؛ وقتی برای استراحت داشته باشد؛ فشارهای زندگی مانع نشود که او با عشق و علاقه به کار خود بپردازد.

مهم‌ترین مسائل مرتبط با افراد و گروه‌های مختلف، در این کتاب مطرح شده است.

دربارهٔ دانش‌آموزان

دیدگاه‌های نوجوانان - عمدتاً ۱۴ تا ۱۸ ساله - دربارهٔ وضع درس و مشق؛ این‌که از چه چیزهایی دلخورند، نمره، طبقه‌بندی، قلدری بزرگ‌ترها (به‌ویژه در دبیرستان)؛ از دست دادن دوستان در مقطع ورود به دبیرستان؛ جنسیت معلمان و رابطهٔ آنان با دانش‌آموزان و رابطهٔ خشک، انجام وظیفه (به‌صورت رفع تکلیف و بی‌تفاوت یا صمیمانه) یا سالمندی آنها و نظر آنان دربارهٔ مزایا و معایب یا بی‌تفاوت بودن تشکیل کلاس به صورت مختلط یا غیرمختلط؛ اندازهٔ کلاس‌ها (تعداد دانش‌آموزان هر کلاس و سهم یا میزان ارتباط معلم - دانش‌آموز در ساعت درسی)؛ اهمیت دوست‌یابی و باگروه دوستان دورهٔ دبستان بودن در ادامهٔ تحصیلات یا مشکل دوست‌یابی و شروع از صفر بعد از ورود به دبیرستان. اهمیت پوشیدن لباس‌های متحدالشکل (فرم) - جنبه‌های مثبت و منفی آن؛ نوع مدرسه از لحاظ میزان امکانات، ساختمان، تجهیزات و تفاوت‌های آنها در مدارس خصوصی و دولتی یا هنرستان‌ها، امکانات دانش‌آموزان (برای ورود به مدرسهٔ خصوصی)، رفتارها و برخورد‌های والدین، مدیران شبانه‌روزی‌ها و مدارس دینی با دانش‌آموزان؛ عشق و علاقه دانش‌آموز به درس، داشتن و نداشتن اعتماد به نفس، انتظارات و عملکرد او، و کلاً ارزش‌ها و معیارهای مطرح یا قابل اعتنا.

در این میان کسان بسیاری هستند که ثروتمند نیستند ولی حداکثر تلاششان برای فرزندان و فرستادن آنها به مدارس خصوصی به منظور تأمین و تضمین شغل و آینده آنهاست. تشابه بارز آن در ایران امروز ما، قشر متوسطی است از کارمند و مهندس و دبیر که حتی با صرفه‌جویی یا خست در هزینه برای خود و استفاده از مواهب زندگی، بیش‌تر امکانات خود و همسر را صرف فرزندان - که معمولاً ۲ تا ۳ نفر هستند - می‌کنند، که البته این امر از بُعد روان‌شناسی اجتماعی، از جمله مسئله چشم و هم‌چشمی هم قابل بررسی است.

با توجه به تغییرات اجتماعی و پیچیدگی فزاینده جوامع، نظام آموزشی از دیدگاه‌های مختلف، معانی متفاوتی دارد. تیت در پی روشن شدن ارزش‌های اساسی جامعه است. در ضمن تأکید بر علوم به مهارت‌های عملی توجه دارد. برای هنر و مسئله انسانی نقش قدرتمندی قایل است.

توجه به استقلال بیش‌تر بچه‌ها، جدی گرفتن دانش‌آموزان و ایجاد اعتماد به نفس در آنان، ارتقای کیفی و معیشت و زندگی معلمان، در نظر گرفتن وقت کافی برای مطالعه، در عین حال کاهش فاصله سنی معلم و دانش‌آموز و به کار گرفتن جوان‌ترها، نکات قابل توجه او در مورد معلمان و شاگردان است.

مقدمه

این [متن]، کتابی دربارهٔ آموزش و پرورش است - به ویژه دربارهٔ کتاب‌های مربوط به دورهٔ دبیرستان.

. برنامهٔ اصلی بررسی دیدگاه‌های نوجوانان مبنی بر این بود که آنها چه نوع آینده‌ای را برای شکل و ساختار آموزش و پرورش در هزارهٔ جدید پیش‌بینی و مجسم می‌کنند. مصاحبه‌هایی با دانش‌آموزان چهارده تا هجده‌ساله ترتیب داده شد که به مدارس دولتی و مستقل در بریستول^۱، لیورپول^۲، لندن^۳، آکسفوردشایر^۴، استافوردشایر^۵، نورت آیرشایر^۶ و یورک^۷ می‌رفتند. آنها ترغیب شدند به صورت منفرد یا در گروه‌های کوچک تجارب تحصیلی خود - افت و خیزها - را منعکس و چیزهایی را که در سال‌های مدرسه‌شان مهم‌ترین چیز به نظر می‌رسید تعیین کنند. نظرات آنها تصویر جالبی از تجربه‌های حال و زندهٔ نوجوانان در نظام دبیرستانی ما ارائه می‌دهد.

با توجه به تغییرات محتمل و این‌که امور در آینده چطور می‌تواند اشکالی متفاوت به خود بگیرد، بحث به کاوشی در ارزش‌ها - درست و نادرست‌های دوره‌های خاص کار - و نوع انتخابی کشیده شد که آنها در دورهٔ زندگی بزرگسالی خود خواهند داشت.

سپس، این موضوع ارزش‌ها بود که محور مصاحبه‌های بعدی با تعدادی از بزرگسالانی قرار گرفت که دست‌اندرکار عرصهٔ آموزش و پرورش بودند، از جمله وزیر آموزش و

1. Bristol

2. Liverpool

3. London

4. Oxfordshire

5. Staffordshire

6. North Ayrshire

7. York

پرورش و وزیر کار.^۱ آنها از طریق پاسخ‌هایشان، همکاری زیادی دربارهٔ ارزش‌های خودشان، و بعضی از گزینش‌هایی که متعاقباً داشته‌اند، و این‌که چطور اقداماتشان بر اساس یک سلسله‌بازوهای خاص معین شده، نشان دادند. آنها با ابراز منافع کاملاً انسانی خود، و رأی مقام‌های رسمی دولتی، بینش بسیار عمیق و شخصی خود را در مورد بعضی از اموری که در گنّه هر بحث دربارهٔ آموزش و پرورش قرار داشت، بیان کردند.

اظهارنظرهای دانش‌آموزان و بزرگسالان بریتانیایی با مشاهدات و برداشت‌های نوجوانان دانمارکی، هم‌چنین وزیر آموزش و پرورش دانمارک^۲ مورد مقایسه قرار گرفته، از این رو یک مقایسهٔ میان‌فرهنگی^۳ جالب را بین مشابهت‌ها و تفاوت‌ها [در این دو کشور] ارائه می‌دهد.

در مجموع گفت‌وگو بین نوجوانان و مربیان بزرگسال آموزش و پرورش که در صفحات آتی منعکس شده، تصویری روشن از نوع نظام آموزشی را که ما می‌توانیم برای قرن بیست و یکم ایجاد کنیم، ارائه می‌دهد.

1. The Secretary of State for Education and Employment

2. The Minister for Education in Denmark

3. cross - cultural